

NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ ČESKÝ OUTDOOROVÝ ČASOPIS – ROZDÁVÁN ZDARMA VE 415 OUTDOOROVÝCH CENTRECH

9 2002 DOBRODRUH ZDARMA

2002
Ročník VI.

MĚSÍČNÍK PRO AKTIVITY V PŘÍRODĚ

OLGA KRÍŽOVÁ-CHARVÁTOVÁ: SJEZDAŘSKÉ VYBAVENÍ

Sjezdové lyžování zažilo v posledních letech malou revoluci, která změnila dosud užívané vybavení i styl jízdy. Její jméno je carving. Na to, co přinesla pro začátečníky i pokročilé lyžaře, jsme se zeptali naší dosud nejspěšnější závodní sjezdačky Olgy Krížové-Charvátové.

Klimatex
SPORTSWEAR
+ kvalitní outdoorová a zimní oděva
+ prvky outdoorové a zimní oděvy
+ široká nabídka kvalitní zimní i letní oděvy
+ široká nabídka v masivním prošívaném
DISTRIBUČE Česká republika:
Praha: Zlatá ulice 10, tel. 224 239 866
Brno: Příkop 10, tel. 543 1 100 188
Plzeň: Příkop 10, tel. 224 239 866
Česká republika: Brno • Mladá Boleslav • Písek • Dobruška • Uhltábová
Slovenská republika:
Praha: Příkop 10, tel. 224 239 866
www.klimatex.cz
e-mail: wip@vip.cz

Olga reprezentovala Československo v letech 1976–1986 a v té době mimo jiné získala bronzovou olympijskou medaili ve sjezdu (Sarajevo 1984), vítězství v závodech Světového poháru i páté a čtvrté místo v celkové kvalifikaci Světového poháru (1985, 1986). Jsou to úspěchy, na jejichž opakování, bohužel, naše sjezdové lyžování zatím stále čeká a možná ještě dlouho čekat bude. Olga dnes v rodném Zlíně vede firmu dovážející lyžařské vybavení a trénuje lyžařský dorost, takže je stále uprostřed dění.

Olga, krátce a vykrojené carvingové lyže dnes již zcela vytlačily dřívější masově používané lyže dlouhé tak od 180 do 200 centimetrů s poměrně malým vykrojením. Mají skialni zastání „starých“ lyží ještě vůbec šanci je sehnat?

Ano, většina firem tento typ lyží stále vyrábí, i když již v omezených sériích, takže je někdy nutné se po nich shánět. Je také pravda, že maloobchodníci odebírají především carvingové lyže, protože ty jdou hlavně na odby.

Jak je to možné? Vždyť jsou tu celé generace lyžařů, odchované různými vývojovými styly, počínaje snad předsunovaním nohy v oblouku reprezentovaným slavným Francou-

zem Killym. Ty všechny vycházely z tradičních dlouhých lyží. Kam se tihle zákazníci podělí?

Z hlediska přístupu ke carvingu lze lyžaře rozdělit do několika skupin. Za prvé jsou to děti a začátečníci, kteří přijímají carvingové lyže naprosto spontánně, protože je o hodně lehčí se na nich naučit lyžovat. Potom jsou tu senioři, kteří je také berou, protože zjistili, že mohou stejné výkony podávat s mnohem menším úsilím. A potom je tu střední generace většinou aktivních, výkonných lyžařů, kteří jsou stále na vážkách, carving je však nahloďává.

A jak vy sama jste se vyrovnala se změnou stylu, kterou carvingové lyže přinesly? Vždyť jste byla od malíčka cepována ve stylu „Stenmarkovy“ jízdy oblouků s vahou na vnější lyži a odlehčenou vnitřní lyží? V carvingu se jezdí oblouk na obou lyžích s téměř stejné rozložení vahou?

Ano, carvingový styl se velmi přiblížil někdy i bruslení. Je to takové kloužání na obou nohou. Já osobně jsem na něj přešla zcela bez problémů. Klidně jezdím oblouky na obou lyžích a dnes už dokonce, když se na sebe podívám na starých filmech, připadá mi to mě dřívější ježdění někdy i komické. K-

► Pokračování na str. 2

S KOLEM NA JACHTĚ PO JIHODALMATSKÝCH OSTROVECH

Je tomu skoro dva roky, co jsme v našem časopise otiskli reportáž o desetidenním cestování s kolem na jachtě po chorvatských ostrovech. Článek, který vyšel zároveň v populárním cyklistickém čtrnáctidenníku **Cykloservis**, odstartoval nápor cestovatelů a cyklistů za touto exotickou sportovně-poznávací-opalovací atrakcí. A ten trvá dodnes. Zatímco při naší první cestě nás na jachtě jezdilo zhruba dvacet, při letošním putování to bylo již na dvou lodích dohromady 70 lidí! To přitom platilo i v dalších turnezech. Pobyt na lodích je proto dnes nutné rezervovat již několik měsíců předem.

OSTROVECH

Před dvěma lety jsme projížděli takzvanou severní trasu, která, jak si možná vzpomínáte, zahrnovala přejezdy známých ostrovů Hvar, Brač, Vis a Korčula. Vyjždělo se přitom ze Splitu. Letos jsme vyrazili na jižní variantu, která začíná v letovisku Baška Voda (asi 50 kilometrů jižně od Splitu) a nabízí přejezdy jihochorvatských ostrovů Korčula, Mlet, Šipan, poloostrova Pelješac a také návštěvu a noc v přístavu znovuobnoveného architektonického klenotu – města Dubrovnik. Dříve, než stručně popíšeme, co lze na jihu vidět, připomeňme, jak taková cesta probíhá.

CESTA A PLAVENÍ

Po noční jízdě autobusem přijedete dopoledne do Baška Vody a zde je již připravená k nalodění vaše loď. Vejde se na ni podle typu lodi 24 nebo 38 lidí, kteří mají k dispozici dvoumístné nebo trojmístné kajuty. Kajuty nejsou velké, tvoří je většinou palandy, bedna na věci, asi 2 m² prostoru a máte v nich umyvadlo se studenou pitnou vodou.

► Pokračování na str. 8

TIMEX EXPEDITION

České hory nebo Alpy? To je dnes otázka, která stojí na začátku každé zimní sezóny před většinou milovníků sjezdového lyžování. Před lety bylo domácí lyžování významně levnější, i když se za to platilo frontami v vleků, bufetů i návaem na málo četných sjezdovkách. To vše u nás zůstává nadále, ale korunové ceny kupodivu stále rostou. O tom, kam se dnes vlastně vyplatí vyrazit na lyže, jsme si proto povídali s vášnivým lyžařem, skialpinistou a propagátorem heliskiingu Stanislavem Švarcem.

KDE JE NEJLEPŠÍ LYŽOVÁNÍ?

PODMÍNKY PRO LYŽOVÁNÍ

„V Krkonoších dávám přednost Spindlerovu Mlýnu, protože je tu výběr sjezdářských tratí, sklon svahů a poměrně dlouhá doba zasněžení asi nejlepší. Rokytnice má také podmínky ke kvalitnímu lyžování, ale má jednu nevýhodu, svahy jsou obráceny k jihu, proto je dnu, vhodných k lyžování, méně než ve Spindlerově Mlýně. Zázemí je však velice solidní. Pec pod Sněžkou má zase málo svažité terén, je spíše vhodná pro rodinné lyžování, než pro sportovní využití.

V Jeseníkách jsou solidní podmínky k lyžování na Červenohorském sedle, ale pro Pražáky je vzdálenost do nich zhruba stejná, jako na severní svahy Alp. Také Deštná a okolí v Orlických horách má pro milovníky horských svahů svůj půvab.

V alpských zemích, Švýcarsku, Rakousku, Německu, Itálii i Francii, si můžete vybrat z nepřeberného množství horských terénů ten, který vám vyhovuje. Podmínky pro sjezdové lyžování jsou zde podstatně lepší než u nás, sezóna je delší a všechny tratě

jsou kvalitně upraveny.

Jen pro srovnání. Turistická sjezdovka ve Spindlu je 2700 metrů dlouhá, při poměrně dlouhých frontách ji můžete sjet maximálně desetkrát denně, což je 27 km s kopce. Kdekoli v alpských zemích však můžete odjet bez problémů i 150 km s kopce denně, záleží jen na fyzických schopnostech jedince. Za týden dovolené lze tedy v Alpách odjet minimálně trojnásobek objemu počtu km, nežli na českých, resp. moravských horách.

UBYTOVÁNÍ

Ten, kdo chce jet s rodinou na zimní dovolenou do Alp, nemusí se bát přehnaně vysokých cen. Posuďte sami. Ubytování ve dvoulůžkovém pokoji se sprchou a WC včetně snídaně, se dá pořídit od 750 Kč na osobu denně. V Itálii stojí např. týdenní pobyt v apartmánu (v podstatě byt dva plus jedna) pro čtyři osoby i necelých 10 000 Kč, tedy méně než 2500 na osobu, a to ve standardu vyšším než je obvyklé u nás. Majitelé ho-

telů, hotlíků, penziónů i soukromí ubytovatelé se zde chovají tak, aby se jejich klient vrátil opět, tedy příjemně a bez přežrání, což je bohužel málokdy v Čechách i na Moravě. Zákazníka si zde skutečně váží, někdy jej i hýčkají. U nás jsou nyní horské chaty, které byly převážně majetkem odborových svazů či podniků, v pronájmu a jejich majitelé se snaží z nich vyřískat doslova, co se dá za nejkratší dobu. Je jim jedno, zda zákazník přijede třeba příště, snaží se jej odbrat teď, zitra je pozdě. Ceny za ubytování jsou mnohde stejné v Krkonoších jako v Alpách, za lůžko se snídaní se v sezóně ve Spindlu platí i 1000 Kč za noc, mezi vánočními svátky i podstatně více.

Nelze také zapominat, že nájemci horských chat u nás nechtějí, nebo nemohou, do objektů investovat a tu postupně chátrají. Nejsou kvalitně ani vybaveny.

DALŠÍ FAKTORY

Je smutné, že i při stravování panuje v českých horských střediscích mnohde zákon tří směrky. Často jsou ceny jídla a pití přeměřené, v horských přírážkách se někdo nevyzná, stravovacích míst je poměrně málo a na jídlo se musí stát i fronty. V alpských obcích a městečkách pořídíte kvalitní jídlo tak za 150 Kč, nadto bez front, s příjemným posezením.

K pobytu na horách patří mj. i dostatek bezplatných parkovacích míst. U nás se za parkování platí i poměrně značné částky, třeba 150 Kč v centru Spindlu na den. V Alpách je parkování bezplatné.

Důležité také je, že v Alpách spolupa-

rují místní subjekty tak, aby byl klient spokojen. V praxi to třeba znamená, že ten, kdo je ubytován v hotelu či penzionu, má i slevy na lanovky, ev. další služby. V našich končinách je to vše zloha nemožná. Lanovkáři, majitelé parkovišť, ubytovacích zařízení, ti všichni jedou na vlastní pěst, nespoupráci a vše odnáší klient, všude totiž platí. Komunální politika, zvláště na rovnoocenné spolupráci, totiž v této sféře prakticky neexistuje.

ČENY PERMANENTEK

Permanenka stojí nyní v Krkonoších kolem 550 Kč na den, v alpských střediscích od 28 euro výše, tedy v průměru 900 korun. Tato místa však mají několikanásobně větší kapacitu sjezdovek. Vyšší cena je bohatě kompenzována možnostmi lyžování, kdy jednotlivé vleky na sebe plynule navazují. Za týdenní permanentku zaplatíte 3300–5500 Kč, ale v místě a okolí je až 2500 km sjezdových tratí, které za tuto dobu možná ani nesejdete. Sjezdové tratě jsou zejména v Itálii uměle zasněžované, takže můžete prakticky lyžovat od konce října až do Velikonoce. Kvalitní údržba tratí je pak samozřejmostí. Fronty u vleků, a rozdíly od českých středisek, prakticky neexistují.

Jestliže beru v úvahu počet najetých kilometrů ze svahu a cenové relace Spindlu versus alpské země, vychází mi, že u nás jsou permanentky relativně dvakrát dražší než třeba v Itálii.

ZÁVĚR

Udělte si sami na základě těchto informací, a třeba i údajů z internetu či zkušeností jiných úsudok o tom, kam je dnes výhodnější se na lyžování vydat. – mm –

*Když zima,
tak se Skiturem!*

- ☞ Kvalitní služby
- ☞ Třináct let zkušeností
- ☞ Nabídka, kterou jinde nenajdete
- ☞ 61 zimních středisek Evropy
- ☞ Pátá sezóna na Matterhornu
- ☞ Lyžařské safari
- ☞ Heliski v Itálii a Kanadě

Príznivé ceny již od 344,- Kč za osobu a den pro skupiny v Itálii

CK SKITUR

pasáž Millennium Plaza (naproti Masarykovu nádraží)

V Celnici 10, 117 21 Praha 1

Tel.: 221 033 435, 221 033 436, Fax: 221 033 446, mobil: 606 613 731

e-mail: skitur1@skitur.cz

ACTIVE
Funkční spodní prádlo
E-polyester
Maximální pohodlí
a maximální
funkčnost.

EXPEDITION
Funkční ponožka
z materiálu Isolwool
(kombinace materiálů
mémovlny a polypropylen)

HIKING-COOLMAX
Coolmaxové ponožka
pro celoroční použití.

Distribuce:

ULTRASPORT
Mladá Horavská 46, 568 02 Svítava
tel: +420 461 530 983, fax: +420 461 541 714
e-mail: ultrasport@ul.cz
www.sensorclothing.com

ČESKÝ RAJ
Outdoor sport, Nerudova 616
293 01 Mladá Boleslav, tel: +420 326 723 384
e-mail: ceskyraj@ceskyraj.com
www.ceskyraj.com

www.sensorclothing.com

EXITtrek
www.exitrek.com

NÁJDETE VO SVÓJICH PREDAJNIACH A NA WWW.EXITREK.COM

outdoor expert

noreia

yaculba

vosejus

rocha

salto

daonan

apoera

BACK TO NATURE

emco
EXPRES
OVESNÁ KAŠE
NOVINKA

Výživová hodnota
Ovesná kaše je zdravá pochoutka z ovesných vloček, díky které získáte hned ráno tolik energie, že celý den snadněji zvládnete.

Zdraví
Vysoký obsah vlákniny v ovesných vločkách přispívá ke správné činnosti trávicí soustavy a brzdí vstřebávání cholesterolu, tuků a škodlivých látek. Pomáhá tak snižovat hladinu nebezpečného cholesterolu v krvi a napomáhá v ochraně před řadou civilizačních chorob.

Snadno a rychle
Příprava kaší je velmi rychlá a snadná, zvládnou ji snadno dospělí i děti. Syplkou směs pro přípravu kaše pouze zalijete horkou vodou, zamícháte a chutnou a výživnou snídani, svačinku či lehkou večeři máte na stole. Můžete ji tak připravit prakticky kdykoli a kdekoli.

I zdravé věci mohou skvěle chutnat!

S KOLEM NA JACHTĚ PO

Vrcholová partie přírodní rezervace Biokovo (1750 m n. m.). Nyní vás čeká souvislý třicetkilometrový sjezd k Jaderskému moři.

➔ Dokončení ze str. 1

Klaustrofobici nebo romantici však nemusejí zoufat. Loď má dvě paluby a na té horní, otevřené, kde se mimochodem skladují i vaše kola, je dostatek místa pro sedm romantických nocí pod zářícím hvězdným nebem. Kajuta vám pak může celý pobyt sloužit jako zavazadlový a převlékací prostor a přípravná nápojů na cestu. Některé kajuty na té větší lodi mají dokonce vlastní sprchy.

Posádku loďě tvoří kapitán, kuchař, steward a uklízečka a ti vytvářejí spolu s vybavením lodi až nečekaný komfort. V první řadě dostáváte v jídelně teplé snídaně a večere (jsou v ceně zájezdu, pít v jídelně se platí zvlášť – k mání jsou minerálky, pivo, víno, tvrdý alkohol), dále pak máte k dispozici čisté sociální zařízení, včetně sprchových koutů s teplou vodou, kterou ohřívá dieselaagregát loďe.

Když už jsme u té loďe, nejdná se o supermoderní jachty, ale o tradiční nákladní loď upravené pro turistické účely. Loď se pohybuje hlavně na motor a plachty vyvíjí kapitán hlavně pro vaše fotoaparáty. Námořní jachtaři si tedy na své příliš nepřijdou.

DENNÍ PROGRAM

Vlastní cyklistický program probíhá povětšinou takto: večer připlouvá loď do nějaké přístavu (většinou se spí každý dne v jiném) a ráno vyrazíte na

přejezd příslušného ostrova. Loď mezitím přepluje do jiného přístavu na ostrově, kde na vás čeká a kde většinou i přespíte nebo přeplujete na další ostrov. Trasy přejezdů, na něž máte zhruba osm hodin (pokud chcete stihnout večeři), si můžete upravit dle vlastního uvážení tak od 30 do 100 kilometrů.

Na ostrovech jsou asfaltové cesty s velmi malým provozem, síť šotolinových a kamenitých cest a dále kozi stezky. Na jízdu pouze po asfaltových cestách by vám mohlo stačit silniční kolo. I některé přejezdy pouze po asfaltu vám však mohou dát zabrat, neboť převýšení je značné. Celkem běžně se dostáváte od moře stálým stoupáním a klesáním mnohdy až do 600 metrů nad mořem, kde vás čekají nádherné výhledy na pobřeží a další ostrovy i několikakilometrové sjezdy dolů do přístavů. Jezdíte, podle nálady, sami nebo ve skupinkách dle mapy a itinerářů, které vám poskytne cestovka.

Tvrdší a dobrodružnější povahy si vybírají neasfaltované cesty, kde je již nutné trekkingové nebo horské kolo. A ti největší drsníci volí přejezdo-přechody kozích stezek (což jsou kamenité cestičky vedené většinou podél rozeklaného pobřeží). Pro ně je ideální celoodpružený bike, ale i profici zde musí občas kolo přenášet.

Cestovka každopádně poskytuje mapky s přehledem základních tras, vhodných pro všechny ➔

reef gear®

TIMEX®

JIHODALMATSKÝCH OSTROVECH

→ výkonnostní kategorie, i doporučuje odbočky pro trénovanější borce. Na základních trasách dokonce najdete malé značky v terénu.

CO UVIDÍTE A PROJEDETE?

Co se týče zajímavosti projížděných míst, je jižní trasa plně srovnatelná se zmiňovanou severní cestou. Opět vás čekají noci v přístavech průmyslovou civilizací dosud málo zasažených kamenných městeček, horské vesničky s posezením u vína, subtropická vegetace i koupání a opalování v opuštěných zátokách. Příznivci kultury si přijdou na své ve starobylých městech Dubrovnik a Korčula, a také na Mljetu, kde leží uprostřed krásných lagun ostrůvek se středověkým klášteřem. Nadšence pro přírodu čeká mimo jiné návštěva dvou přírodních rezervací – lagun ostrova Mljet a Biokova (o němž bude ještě řeč). Zajímavé jsou také četné ústřední zátoky na poloostrově Pelješac a koneckonců i konzumace ústřic a mušlí v přilehlých hospůdkách.

POHOŘÍ BOKOVO

Za naprosto unikátní cyklistickou záležitost pak považují poslední den sportovního programu, kdy se, již na pevnině, vyjíždí do pohorí Biokovo na jeho nejvyšší vrchol sv. Jure. Je totiž jen málo míst v Evropě, kde vás čeká 30kilo-

Kamenná městečka v zátokách ostrovů jsou vděčnými a romantickými přístavišti.

metrový souvislý sjezd v nádherné horské přírodě lemovaný kyčovitými pohledy na moře a ostrovy. Ten sjezd si musíte samozřejmě zasloužit stejně dlouhým souvislým třicetkilometrovým stoupáním po horské silnici, při němž projíždíte několika vegetačními pásmy a míjíte řadu rázovitých salaší. Jede se od moře až na nejvyšší vrchol oblasti ve výšce 1762 m n. m. V polovině stoupání je restaurace. Z vrcholu můžete vidět

na východě Bosnu a Hercegovinu a, pokud máte štěstí na vynikající viditelnost, na západě přes Jaderské moře Itálii.

NĚKOLIK RAD NA ZÁVĚR

- Pro vlastnky horských kol doporučuji spíše hladké pláště, protože větší část tras vede po silničkách a je přeci jenom deprimující, když vás na rovinách i z kopce „trekaři“ na svých turistických strojích „hladce“ předjíždějí.

- Cena 10denního zájezdu, z nichž sedm dní bikujete, je asi 13 tisíc Kč. Tento zájezd je přitom ideálním místem pro sebrané party bikerů. Pokud se vás sejde více než 20, můžete si pronajmout celou loď a docílit i některých slev.

- Na ostrovech nejsou opravny kol. Jiné bikery tu prakticky nepotkáte. Servisní materiál tedy s sebou.

- Pokud máte za partnery nebikeři, můžete je bez obav vzít s sebou, užijí si dostatek poznání i koupání (zatímco vy přejíždíte ostrov na kole, nebikeři či vyčerpaní jedinci si užívají slunce a vody při kotvení v zátokách).

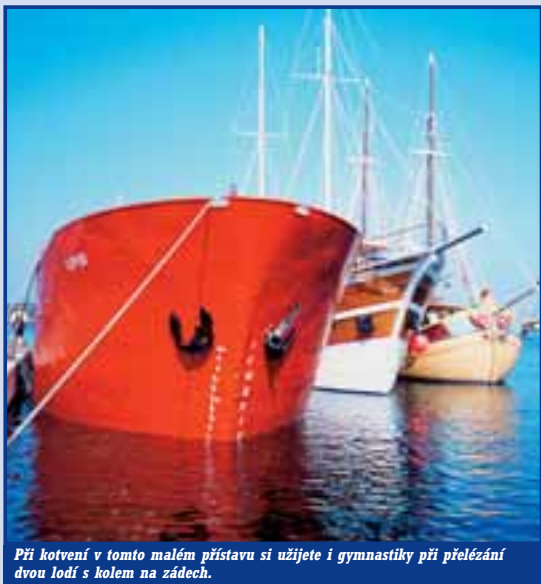
- Zájezdy pořádá cestovka od konce dubna do začátku června a pak v září a v říjnu, což jsou ideální termíny vzhledem k vedru i turistům v prázdninových měsících. Pro romantické povahy je konec dubna nejvhodnější – ostrovy jsou v květu, voní levandule a vše se svěže zelená. Pro „vinaře“ je zase nejlepší první polovina října, kdy jsou na ostrovech slavnosti vína spojené s vinobraním a četné opuštěné vinice při cestách nabízejí neuvěřitelně sladké hrozny.

- Zasolení kola mořskou vodou se nemusíte bát, na horní palubě kolo s vodou prakticky nepříjde do styku. A slaný vzduch nehráje, vzhledem ke krátkému pobytu, roli. Pro jistotu můžete při příjezdu kolo omýt.

Kontakt na pořádající cestovku, kde se také dozvíte bližší informace, je:

GEOTOUR
tel.: 257 312 345, www.geotour.cz
e-mail: geotour@geotour.cz

MILOŠ KUBÁNEK

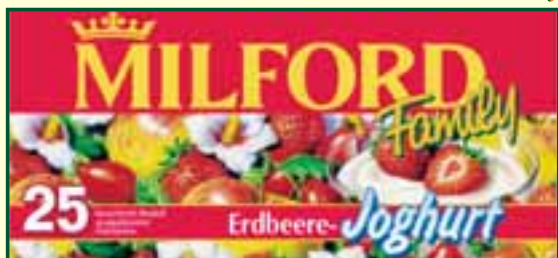
Při kotvení v tomto malém přístavu si užijete i gymnastiky při přelézání dvou lodí s kolem na zádech.

INZERCE

Drtivá většina dobrodruhů, účastníků expedic, ale i turistů, milovníků přírody se shoduje v tom, že nápojem číslo jedna je čaj. Jak říká třeba známý horolezec Josef Rakoncaj, „čajem nic nezkažíš a nikdy se jej nepřepiješ, stejně jako se nepřepiješ chleba“. Energetické nápoje a různé přísady do vody sice obsahují vitamíny, minerály, soli a bůhvíco ještě, ale nelze je pít pořád, za více jak týden je často nemůžete ani vidět. Čaj, zvláště teplý, povzbudí organismus a skvěle reguluje teplotu.

ČAJE MILFORD, NEPOSTRADATELNÝ NÁPOJ DO PŘÍRODY

Čaje MILFORD si získaly za poměrně krátkou dobu prodeje v republice širokou klientelu, zvláště u mladé generace jsou velice oblíbené. Značka nabízí

rozsáhlý sortiment zejména bylinkových a ovocných čajů ve velice příznivých cenových relacích. Čaje MILFORD jsou charakteristické vůní aromatického ovo-

ce a bylin i originálními směsmi. Příprava čajů s rozmanitými, často neobyčejnými chutěmi, je velice jednoduchá. Spotřebitelé oceňují nejen vysokou kvalitu čajů, velice pestrý sortiment, lákavou vůni, ale i efektivní balení. Škála nabídky se neustále rozšiřuje. Novinkou letošního roku je mj. nový ovocný čaj v chuti třešň a jahoda jogurt.

Distributor

PFANNER, spol. s r.o.
U Silnice 949
161 00 Praha 6

Rediscover nature.

Hiking

S hikingovými botami Raichle najdeš svou vlastní cestu lépe. Nerozhoduje zda o víkendů nebo na dovolené. Lehká konstrukce, perfektní tvar a zpevňující materiály Ti vždy dají pocit pohodlného bezpečí i když jdeš dál než jsi plánoval. Udělej první krok teď. Vyber si správné boty pro dosažení svých cílů.

Obchodníka v Tvoji blízkosti Ti rádi doporučíme:
info@sportkoncept.cz,
tel.: 284 840 310 nebo 314

www.raichle.com

Raichle

DOBRODRUH 9

DOBRODRUH

DOBRODRUH

DOBRODRUH

DOBRODRUH

DOBRODRUH

DOBRODRUH

Praktické rady pro výběr dalekohledu

Touha lidstva přiblížit se vzdálenému je stará snad stejně jako lidstvo samo. Zpočátku nebylo jiné východiško, než vydat se na cestu ke vzdálenému objektu i přes různá rizika, která na cestě za přibližněním číhala. Naštěstí, díky vlastnosti typické pro velkou část živé přírody a nejméně typické pro lidské pokolení – pohodlnosti – jež je hybnou silou pokroku, se během dlouhé historie podařilo vymyslet a sestavit první dalekohled. Údajně prvním objevitelem principu dalekohledu a prvním konstruktérem byl Holanďan z Middelburgu – Jan Lippershey v roce 1608. Nicméně prvenství se obecně připisuje populárně astronomovi Galileo Galileji, který jako první použil dalekohled na pozorování hvězdné oblohy v roce 1610. První dalekohledy byly pouze **monokulární** – tedy na jedno oko. Nejvíce je používala armáda a námořníci.

Dnes již pokrok a vývoj dosahuje mnohem vyššího stupně a umožňuje využití dalekohlednějších techniky než v dobách minulých. Dalekohledy se nyní používají hlavně tzv. **binokulární** – tedy na dvě oči. Zvyšila se i nabídka, což nás mnohdy uvádí do schizofrenních rozpátek při výběru správného a hlavně vhodného dalekohledu.

Přestože existuje celá řada speciálních dalekohledů (hvězdařské, geodetické), věnujme se dále výhradně binokulárním dalekohledům pro turistické účely. Většinou lze tyto dalekohledy zakoupit v síti prodejen s loveckými a turistickými potřebami a v prodejnách s fotografickou technikou. V obou případech je třeba se dopředu vyzbrojit základními znalostmi, protože většina prodávavců je vám schopna pouze přečíst čísla na krabici a bezostyšně tvrdit, že čím větší (zvětšení), tím lepší dalekohled, nebo dokonce, že není nic lepšího než 7x50. O odborníky ochotné vysvětlit podstatu výběru dalekohledu je nouze. Schopně odborníky většinou naleznete v prodejnách oční optiky, kde ale zase není dalekohled běžným sortimentem.

Při výběru dalekohledu mějte neustále na paměti následující:

1. Dalekohled je přístroj, který vám prostředkem obraz vzdáleného objektu. Jedna z nejdůležitějších vlastností, která vypovídá o kvalitě dalekohledu, je, jak kvalitní obraz poskytuje. Druhá nejdůležitější vlastnost je, jak praktické a pro vaše účely vhodné je ovládání a hmotnost dalekohledu. V tom je totiž celá podstata výběru dalekohledu. Můžete probírat různé teoretické parametry horem dolem, ale stejně je nejdůležitější to, jak kvalitní

obraz vám dalekohled poskytne a jak příjemně se vám s ním pracuje. Vždycky se dalekohledem dobře podíváte, než jej koupíte. Pokud vybíráte mezi více druhy dalekohledů, je nutné vyzkoušet všechny a vybrat ten, který vám poskytuje nejlepší obraz a má pro vás nejhodnější ovládání.

2. Je dobré si ujasnit, na jaké účely budete dalekohled používat. Můžete si pořídit dalekohled s velkým průměrem, který je určen spíše na myslivost, ale při turistických výletech vám vykloubí rameno.

3. Jakou kvalitu od dalekohledu očekáváte. S tím je většinou spojená i cena. I zde se za kvalitu platí. Nikdy však nezapomente i ten nejdražší (nejkvalitnější) dalekohled vyzkoušet.

Podívejme se nyní na dalekohledy z trochu technického pohledu.

Již v samotném názvu dalekohledů jsou dvě vše říkající čísla – např. 10x50. 10 znamená **zvětšení** – objekt je v dalekohledu vidět 10x větší a 10x blíže oproti pohledu pouhým okem. 50 znamená **průměr objektivové čočky** v milimetrech.

Zvětšení – u běžných binokulárů se většinou používá zvětšení od 7x do 20x. Je ale možné nalézt i hodnoty menší nebo naopak větší. Protože dalekohled většinou držíte v ruce, je dobré vědět, že s větším zvětšením se více rozkmitává obraz. Pak je třeba ruku podepřít nebo použít pevný stativ. Vyzkoušejte si, jak velké zvětšení v ruce udržíte bez toho, aby se chvěl obraz v dalekohledu.

Průměr objektivové čočky – s větším průměrem vzrůstá množství pochleněného světla a s tím i jas a kontrast obrazu. Nicméně, větší jsou čočky vyráběny ze skla, vzrůstá také hmotnost dalekohledu. Takže s průměrem objektivu jsou lepší optické podmínky, ale na druhou stranu se zvyšuje hmotnost dalekohledu. S těžším dalekohledem se dá hřít „udržet“ větší zvětšení.

To co nám vypovídají tyto dvě hodnoty je **skvěle zajímavé, ale jejich kombinace je ještě zajímavější.**

Podívejme se nyní, co nám tedy tato dvě čísla odhalí. Lidské oko přijímá světelné paprsky malým otvorem uprostřed oka – tzv. **zorníčkou**. Průměr zorníčky se mění. Závisí na světelných podmínkách. Za běžného slunečního dne je její průměr cca 3 mm, za šera se průměr zorníčky až zdvojnásobí – cca 6 mm; ve tmě v noci cca až 7 mm. Rovněž zá-

leží na stáří oka. Staří oko již nedokáže za šera dobře rozšířit zorníčku. Proto staří lidé vidí za šera hůř. Každý oční optik je vám ochoten změřit aktuální průměr zorníčky za různých světelných podmínek.

Z dalekohledu vychází svazek světelných paprsků v určitém průměru. Odborně se tomu říká – **výstupní pupila**. Pro nejlepší využití dalekohledu je důležité, aby všechny paprsky světla, které vystupují z dalekohledu, přesně dopadly do zorníčky. Tedy, aby velikost výstupní pupily dalekohledu byla stejná, jako je průměr zorníčky.

Právě velikost výstupní pupily je dána poměrem objektivové čočky a zvětšení. Takže dalekohled 10x50 má výstupní pupilu 50/10=5mm. Všechno světlo se přesně 100% využije, když oko má průměr zorníčky pět milimetrů.

S těmito znalostmi si snadno zvolíte parametry dalekohledu. Řekněme, že potřebujete dalekohled na turistiku, kterým se budete dívat většinou přes den. Vaše zorníčka má přes den průměr cca 2,5–5 mm, takže je pro vás ideální dalekohled, který má výstupní pupilu stejnou jako průměr vaší zorníčky tedy 2,5–5mm. Ideální bude kterýkoli z typů 8x32, 10x50, 10x40, 8x30, ale i 10x25, 8x21. Pokud potřebujete dalekohled do šera, kdy je průměr zorníčky oka cca 5–7mm, bude ideální typ 7x50, 8x56, 9x63, 7x42, ale i 10x50, 8x42.

Mnohdy lidé mluví o světelnosti dalekohledu. Nenechte se tímto pojmenováním zmást. Jediná světelnost, která se dá pro dalekohled určit jednoduchým způsobem, je tzv. **relativní světelnost** a je to pouze průměr výstupní pupily dalekohledu na druhou – takže to vlastně neříká nic o kvalitě dalekohledu.

Dalším zajímavým parametrem dalekohledu je velikost **zorného pole**. Udává se ve stupních nebo ve vzdálenostech v metrech nebo stopách. Vlastně udává, jak široký pruh země je vidět ze vzdálenosti 1000 m nebo 1000 yardů. Takže, na dalekohledu můžete číst hodnoty např. 114 m/1000 m, 120 ft/1000 Y nebo 6,5°. Čím větší kus země lze vidět, tím větší je zorné pole. Dalekohledy s velkým zorným polem jsou tzv. **širokohledé**.

Jednou určující hodnotou, která vypovídá o optické kvalitě dalekohledu, je tzv. **přenosová funkce**. Vlastně to funguje podobně jako u rádia. Pokud máte kvalitní signál – který je v tomto případě vlastně optický, záleží na přijímači, zesilovači a reproduktoru, jaký zvuk

dostanete. Čím kvalitnější jsou tyto části laděny, tím kvalitnější je výstup. Naprosto stejně to platí i pro dalekohled. Výše zmíněné parametry jako jsou průměr, zvětšení, zorné pole, výstupní pupila, lze velmi jednoduše určit, ale vůbec nic neříkají o **optické kvalitě dalekohledu**.

Optická kvalita, mechanické zpracování a design jsou právě hodnoty, které se nejvíce odrážejí v ceně dalekohledu. Optickou kvalitu zjistíte jednoduše pohledem přes dalekohled, resp. přes více dalekohledů a srovnáním kvality jejich obrazů. Obraz by měl být ostrý až do krajů zorného pole, barevně věrohodný, okraje zorného pole by měly být ostře ohraničené (pokud se nejedná o dalekohled se super širokým zorným polem – tzv. SWA), v obraze by se neměly objevovat odrazy a odlesky. Na přechodu kontrastního rozhraní objektu by neměly být patrné červené fialové hrany – tzv. barevná vada.

Objektivové čočky dalekohledů mají na povrchu různé barevné odstíny. Jedná se většinou o tzv. **antireflexní vrstvy**. Pomáhají pohlcovat světlo a zvyšují tak množství světla, které projde dalekohledem. Pokud by čočky neměly tyto vrstvy, odráželo by se světlo od čistého skla směrem ven z dalekohledu a obraz by byl mnohem méně jasný a kontrastní. (Tyto vrstvy jsou vlastně sloučeniny kovů, které jsou nanášeny ve vakuu na povrch čoček ve vrstvách, které jsou tenké pouze několik set nanometrů). Čím kvalitnější je složení a nanesení těchto vrstev, tím je lepší optická kvalita dalekohledu. Je to něco podobného jako přijímač a zesilovač u rádia.

Stejně jako tyto protiodrazné vrstvy má na kvalitu přenosu obrazu vliv i **slazení a druh použitého optického skla**, ze kterého jsou zhotoveny čočky a hranoly, a přesnost optických členů a obou tubusů dalekohledu.

To jsou nejdůležitější momenty, které ovlivňují kvalitu obrazu dalekohledu. Další je mechanické zpracování. Většina dalekohledů má pogumované povrchovou úpravu, která tlumí nárazy na tělo dalekohledu a za vlhka nekouže. Tato úprava nezaručuje vodotěmnotu ani vodovzdornost. Za povšimnutí stojí, jak je zpracován systém ostření, který je ve velké většině řešen otočným kolečkem.

Zejména pro ty uživatele, kteří nosí brýle, je důležitý rozsah tzv. **dioptrické korekce**. Většinou se pohybuje od -3 do +3 dioptrií. Obvykle je umístěna na jednom z okulárů. Po za-

ostření centrálním ostřením je právě ještě nutné doladit dioptrickou korekci, aby byl dalekohled správně zaostřen na obě oči.

Z turistického pohledu jsou bezesporu zajímavé tzv. **ZOOM dalekohledy**. Jsou to přístroje, které mají možnost plynulé změny zvětšení v různém rozsahu – např. 8–24x50, 7–21x40, 7–35x50 atd. První číslo udává nejmenší možné zvětšení a druhé udává největší možné zvětšení. Mezi těmito hodnotami lze zvětšení plynule měnit. Se zvětšením se zároveň mění i velikost zorného pole a samozřejmě i relativní světelnost, pro kterou platí stejný vzoreček, jako u dalekohledu se stálým zvětšením. Poslední číslo udává průměr objektivové čočky. ZOOM dalekohledy lze velmi dobře využít všude tam, kde je potřeba nejrve objekt vyhledat při malém zvětšení a pak si jej přiblížit (zvětšit) při větším zvětšení. Při obhlížení terénu dalekohledem při zvětšení 7x narazíte na drobnosti, které byste si rádi prohlédli blíže – není nic jednoduššího než posunout páčkou ZOOM mechanismu a zvětšit si přiblížení dalekohledu a rázem vidíte více. Výhodou je, že zvětšení lze měnit plynule. Nicméně je potřeba počítat s tím, že u ZOOM dalekohledů se mírně zhorší kvalita obrazu při největších zvětšeních a zmenší se zorný úhel, což je dáno konstrukcí dalekohledu. Vidět to je např., pokud si vezmete dalekohled 16x50 a 8–24x50 a srovnáte obraz při 16násobném zvětšení. Ve většině případů – ne v případě lacnějších 16x50 – poskytuje dalekohled s pevným zvětšením kvalitnější obraz než ZOOM dalekohled, nicméně neumožňuje změnu zvětšení.

Rozhodně nepřehlédněte také malé **kompaktní dalekohledy** – ve světě velmi oblíbené. Zvláště pro jejich skladnost, malou hmotnost a vynikající optickou kvalitu. Pokud je takový dalekohled vybaven vícenásobným antireflexními vrstvami s vysokou kvalitou, je možné jej s úspěchem použít i za šera. Takového dalekohledy jsou velmi praktické a najdou příznivce zejména mezi turisty, cestovateli a dobrodruhy, kteří nemají prostor a chuť se zbytečně nechat ničt od velkých a těžkých přístrojů.

Vybrat si vlastní dalekohled rozhodně není jednoduchá záležitost, ale nyní jste připraveni vyrazit do stínů prodejen a získat zbyvajících praktické zkušenosti. Běže, zkusíte a divíte se, dalekohled, který vám skutečně nejvíce „padne“, je ten pravý.

Hodně krásných zážitků s dalekohledem přeje
MILOŠ MOTEJL

Klasické, kapesní, lineární a hvězdařské dalekohledy

MEADE | BRESSER

<p>Prismatic PT</p> <p>1.599,-</p>	<p>Jaguar</p> <p>2.990,-</p>	<p>Cobra</p> <p>1.990,-</p>	<p>Jagd</p> <p>1.220,-</p>	<p>Saturn</p> <p>3.680,-</p>	<p>Saturn Zoom</p> <p>2.290,-</p>
<p>Luchs</p> <p>12.900,-</p>	<p>Binocom CLS</p> <p>12.900,-</p>	<p>Action</p> <p>2.430,-</p>	<p>Titanos now</p> <p>1.350,-</p>	<p>Montana</p> <p>19.900,-</p>	<p>Diorit</p> <p>19.050,-</p>
<p>Condor</p> <p>3.990,-</p>	<p>Linear</p> <p>5.990,-</p>	<p>Wave</p> <p>3.690,-</p>	<p>Handy</p> <p>2.990,-</p>	<p>Minit</p> <p>3.300,-</p>	<p>Stratos</p> <p>2.900,-</p>
<p>Shark</p> <p>1.990,-</p>	<p>Sprint</p> <p>850,-</p>	<p>Aurigar</p> <p>4.690,-</p>	<p>Primax</p> <p>14.650,-</p>	<p>Ranger</p> <p>7.790,-</p>	<p>Stellar/S new</p> <p>4.890,-</p>

Rolla

Poskytovatel distributor pro ČR: Rolla, Husova 640/32, 370 05 C. Písek, tel: +420 380 549 711
Poskytovatel distributor pro SR: Rolla Slovakia, nám. SNP 10, 974 01 Banská Bystrica, tel: +421 48 432 26 47
Poskytovatel prodejny: Česká Republika, nám. P. O. B. 34 • Česká Republika, Lánov 20 • Slovák: Podbátarova 459 (TGM) • Polsko: Białystok 1

www.rolla.cz
www.rolla.sk